

УДК 811.112.2'282.2(436)

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.16.11>

НІМЕЦЬКОМОВНІ ЛЕКСИЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ДІАЛЕКТАХ

GERMAN LEXICAL BORROWINGS IN THE WEST-UKRAINIAN DIALECTS

Гойда О.І.,

orcid.org/ 0000-0003-1847-8718

асистент кафедри прикладної лінгвістики

*Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Національного університету «Львівська політехніка»*

У статті здійснено загальний огляд основних досліджень у сфері діалектології, зокрема німецьких лексичних запозичень у діалектах південно-західного наріччя. З'ясовано, що найбільший вплив німецької мови простежується у бойківському, лемківському та покутсько-буковинському діалектах, які територіально поширюються на землях сучасної України, історично належних до колишньої Австро-Угорської Імперії.

Зокрема, проаналізовано 138 лексем німецького походження, котрі використовувалися у бойківському діалекті (територіально – Івано-Франківська область) на позначення реалій, процесів, явищ, предметів, істот тощо у різних сферах життєдіяльності. Також досліджено 20 лексем, використовуваних у покутсько-буковинському діалекті (переважно територія Чернівецької області, частково – Івано-Франківської) та 6 – у лемківському (зараз – територія Польщі, де проживала значна частка етнічних українців).

З'ясовано, що діалектизми німецького походження запозичувалися під впливом взаємодії українців західного регіону з австрійськими та німецькими колонізаторами передусім у сферах промисловості та деревообробки, а також культури та домашнього вжитку. Найбільш поширеними для згаданих діалектів є прямі запозичення з німецької мови, рідше трапляються запозичення через польську та чеську.

Кількісні показники проаналізованих німецьких запозичень у трьох південно-українських діалектах дають підстави стверджувати, що історичний фактор, пов'язаний із іноземною колонізацією західноукраїнських земель, є визначальним у формуванні лексичного різноманіття цих діалектів.

Зокрема, найбільш кількісно урізноманітненим за допомогою німецьких лексичних запозичень є бойківський діалект, оскільки на території його поширення відбувалася безпосередня взаємодія з німецькою мовою. Натомість на території поширення покутсько-буковинського діалекту значний вплив мала румунська мова, а на території лемківського – польська.

Перспективним видається подальше дослідження кількісних і семантичних показників німецьких лексичних запозичень в інших західноукраїнських діалектах, особливо у гуцульському, закарпатському наддністрянському та волинському, де вплив німецької мови також був значним.

Ключові слова: діалект, лексичне запозичення, германізм, південно-західне наріччя, бойківський діалект, лемківський діалект, покутсько-буковинський діалект.

This article provides a general description of the main researches in dialectology, i.e. German lexical borrowings in the dialects of the south-western language. It is discovered that the highest influence of German is traced in the Boyko, Lemko and Bukovyna-Pokutia dialects, which territorially spread within the lands of contemporary Ukraine that historically belong to the former Austro-Hungarian Empire.

In particular, the author analyses 138 lexical units of the German origin, which were used in the Boyko dialect (territorially – Ivano-Frankivsk Region) for denoting realities, processes, phenomena, objects, creatures etc. in different life spheres. The author also analyses 20 lexical units used in the Bukovyna-Pokutia dialect (mainly, it is the territory of Chernivtsi Region, Ivano-Frankivsk Region, partially) and 6 in the Lemko dialect (nowadays, it is the territory of Poland where the major portion of ethnic Ukrainians lived).

Hence, the author finds out that dialectisms of the German origin were borrowed under the influence of the interaction of Ukrainians from the western region with the Austrian and German colonialists mostly in the industry and woodworking

as well as culture and household. The most common for the aforementioned dialects is direct borrowings from the German language; borrowings through Polish and Czech are less often.

The quantitative data of the analysed German borrowings in the three South-Ukrainian dialects imply that the historical factor related to the foreign colonisation of the West-Ukrainian lands is determinative in the formation of the language variety of these dialects.

In particular, the Boyko dialect is the most quantitatively varied through German borrowings, as the territory of its circulation directly interacted with the German language. By contrast, the Romanian language had a significant influence in the territory of the Bukovyna-Pokutia dialect, and Polish covered the territory of the Lemko dialect.

It is potential to study further the quantitative and semantic data of the German lexical borrowings in other West-Ukrainian dialects, especially in the Hutsul, Transcarpathian, Upper Dniestrian and Volhynian dialects that were significantly affected by German as well.

Key words: dialect, lexical borrowing, Germanism, south-western language, Boyko dialects, Lemko dialect, Bukovyna-Pokutia dialect.

Постановка проблеми. Темою цього наукового дослідження є німецькомовні лексичні запозичення у західноукраїнських діалектах. Проблематика цієї статті не є достатньо вивченою, незважаючи на значний вплив німецької мови на українські діалекти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед дослідників, які останні десять років вивчають проблему німецьких запозичень в українських діалектах, розмовній і літературній мові, – З. Яким, О. Дехтярьова, О. Дмитренко, Ю. Полуніна, Г. Кузь, Н. Нечаєва, Л. Підкуймуха. Найбільш авторитетними та всебічними є праці В. Лопушанського та Т. Пица.

Постановка завдання. Водночас питання впливу німецької мови на формування західноукраїнських діалектів залишається актуальним, зокрема в аспекті тематичного розмаїття лексем і способів їхнього запозичення. Метою нашого дослідження є вивчення й узагальнення наявного наукового досвіду у сфері впорядкування та класифікації говіркових іноземних запозичень із німецької мови.

Виклад основного матеріалу. Мовознавчі дослідження дають підстави стверджувати, що лексичні запозичення з німецької мови – германізми – увійшли в українську мову переважно у XVII–XIX ст. Територіально німецька мова та культура мали найбільший вплив на діалекти, які належать до південно-західного наріччя, тобто на волинський, наддністрянський, покутсько-буковинський, бойківський, подільський, надсянський, гуцульський, закарпатський, лемківський. Зокрема, науковці відзначають, що найсуттєвіше насичені германізмами покутсько-буковинський, бойківський, лемківський і гуцульський діалекти. Це зумовлено перебуванням частини західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської Імперії у XIX – на поч. XX ст.

У процесі адаптації й асиміляції в українській мові німецькі запозичення набули питомих українських рис, зазнавши відповідних семантико-

фонетичних трансформацій. Німецька лексика проникала практично в усі сфери діяльності українців західного регіону, зокрема торгівлю, ремесла, будівництво, військову справу, медицину, мистецтво, домашній побут, суспільно-політичне та громадське життя. Як наслідок, певна частка германізмів в українській мові, у т. ч. й через діалектний вжиток, перейшла у розряд питомої української лексики (бавовна, дах, льох, фарба, цвях, шухляда та ін.).

Дослідники виділяють кілька типів германізмів в українській мові з огляду на спосіб запозичення. Наприклад, т. зв. «матеріальне» запозичення – повний перехід лексеми з німецької мови в українську (запозичуються фонетичний і лексичний компоненти), наприклад, слово «трюфель» походить від німецького «Trüffel». Запозичуються німецькі слова і шляхом калькування, тут здебільшого йдеться про ідіоми, де копіюється значення, проте засобами української мови. В аспекті прямих запозичень йдеться про слова, які безпосередньо потрапили в українську мову з німецької (бундестаг, канцлер, фольксваген); опосередковані запозичення відбуваються зазвичай через посередництво третьої мови, наприклад, українське слово «барвінок» запозичене з німецької («Bärwinkel») через чеську та польську мови.

Так, найбільш дослідженим в аспекті німецьких запозичень є бойківський діалект. В. Лопушанський і Т. Пиц на основі діалектних словників української мови та публікацій, присвячених дослідженню німецьких лексичних елементів в українській мові, виділяють 954 запозичені з німецької мови слова та 259 запозичених через неї, зазначаючи територію їхнього поширення: бойківський, буковинський, волинський, лемківський, наддністрянський говори. Частково розглядають також закарпатський говір [8].

У *бойківському говорі* В. Лопушанський і Т. Пиц виділяють 318 слів німецького походження, тематично об'єднаних у 16 груп.

Наприклад, до військової справи належать такі лексеми: *абрихті́рка* (*abrichten* «муштрувати», у діалекті – «початкова військова підготовка перед службою в армії та в перші дні служби»), *гапта́к!* (*Habt Acht!*, у діалекті – «струнко!»), *гвер* (*Gewehr*, у діалекті – «гвинтівка»), *дикува́тися* (*sich decken*, у діалекті – «ховатися»), *лю́фа* (*Lauf*, у діалекті – «дуло стрілецької зброї»), *мельду́нок* (*Meldung*, у діалекті – «донесення, повідомлення, рапорт»), *ра́йтки* (*Reithose*, у діалекті – «галіфе»), *рихта́й* (*richtet euch!* «рівняйсь», у діалекті – «направо або військова дисципліна»), *шанц* (*Schanze*, у діалекті – «військова траншея, окоп, рів») та ін. [9, с. 387].

Будівельна справа включає у себе такі запозичення: *банті́на* (*bant* – поперечка, перекладина, у діалекті – «середні поперечки на кроквах»), *ла́та* (*latte* «дошка, брус», у діалекті – «рейка на кроквах, на яку кладуть черепицю»), *це́мбрі́на* (*zimber* «будівельне дерево; дім; квартира», у діалекті – «будівельне дерево; дерев'яна будівля») та ін. [9, с. 387].

Поширеними у бойківському діалекті є терміни, що стосуються сфери вирубки лісу та лісоспавної справи: *авф* (*Auf!* «вгору», у діалекті – «сигнал підняти вгору колоду або один із її кінців»), *кл'аус* (*Klause* «гребля, ущелина», у діалекті – «лісоспавна гребля»), *ла́тра* (*laster, lachter* «сажень, міра довжини», у діалекті – «чотири кубічні метри дров»), *фестметр* (*Festmeter*, у діалекті – «кубометр»), *флі́сник* (*Flößer* «плотар», у діалекті – так само), *шля́ги* (*Schlag* «рубання лісу», у діалекті – «тонкі колоди, призначені для сплаву»), *шу́ба* (*Schub* «поштовх», у діалекті – «суньте! посувайте!») та ін. [9, с. 387–388].

Чимало німецьких лексичних запозичень наявні у сфері сільського господарства: *ва́лець* (*Walze*, у діалекті – «каток»), *вальцо́вати* (*walzen* «вальцювати», у діалекті – так само), *гра́блі* (*Gabel* «вила», у діалекті – «вила, якими відокремлюють зерно від соломи»), *грис* (*Grieß* «зернисте мелене почищене збіжжя для страв», у діалекті – «висівки»), *жубрува́ти* (*sübern* «чистити, звільняти від чогось», у діалекті – «молоти; товкти у ступі ячмінь, пшеницю чи овес на крупу») та ін. [9, с. 388].

Ремесла – одна зі сфер життєдіяльності бойків, у якій широко застосовувалися германізми. Наприклад, у столярстві та теслярстві: *барді́га* (*barte* «широка сокира», у діалекті – «сокира для тесання»), *гиблюва́ти* (*hobeln*, у діалекті – «обробляти дерево рубанком»), *шпарува́ти* (*sparre* «жердина, балка» чи *Sparren* «стропило», у діалекті – «рівно обтесувати колоди або дошки,

щоб щільно прилягали між собою»), *шпурге́бель* (*Spurhebel*, у діалекті – «шерхебель») та ін.; у стельмастві: *ді́шель* (*dihsel*, у діалекті – «дишло»), *драб* (*trappe*, у діалекті – «драбина»), *літеркі* (*Leiter* «драбина», у діалекті – «полудрабки»), *лю́шня* (*liuhse*, у діалекті – «частина воза, люшня»), *регі́ль* (*regel* «поперечна жердина» чи *rigel* «дерев'яна перекладина; поперечка»; *Riegel* «засув», у діалекті – «основна дерев'яна частина плуга»); *фо́рналь* (*Vornagel*, у діалекті – «зачіпка на кінці дишля, наконечник»), *шпі́ця* (*speiche* «спиця», у діалекті – «деталь у колесі, закріплена одним кінцем в ободі, другим – у маточині, спиця»), *штильва́га* (*Stellwage*, у діалекті – «поперечний брус, що з'єднує сільськогосподарське знаряддя з упряжою») [9, с. 389]; у кравецтві, шевстві, суконництві, гарбарстві, ткацтві: *бі́нда* (*Binde*, у діалекті – «стрічка»), *дротува́ти* (*drät*, сілезький діалект *drot* «дрит»; *drahten* «скріплювати дротом», у діалекті – «латати постолу шнурком»), *кафа́р* (*Keffer* (*Kärfer*), у діалекті – «товкач, яким у ступах б'ють сукно»), *лі́ци* (*leitse, létse*, у діалекті – «шкіряні віжки»), *облясо́вати* (*lassen* «залишати», у діалекті – «облямувати»), *шпу́лер* (*Spuler* «прилад для намотування ниток», у діалекті – «металевий стержень із маховиком для намотування ниток на цівку») [9, с. 390]; у торгівлі: *брифта́шка* (*Brieftasche* – гаманець, у діалекті – так само), *ге́ндель* (*handel*, у діалекті – «торгівля»), *гандля́р* (*Händler* «торговець», у діалекті – «торговець кіньми»), *ярма́рок* (*Jahrmarkt* «ярмарок», у діалекті – «торг худобою, ярмарок») та ін. [9, с. 389]; у ковальстві: *гри́ф* (*Griff* «ручка; рукоятка; держак», у діалекті – «(на підкові) каптур, зачіпка»), *грифува́ти* (*grifen* «хапати, брати», у діалекті – «робити тупі шипи на підкові»), *друшля́к* (*Durchschlag*, у діалекті – «пробійник; кожушок без рукавів»), *за́цгаме́р* (*Setzhammer*, у діалекті – «гладилка»), *шпі́ц* (*Spitze* «лезо, кінчик, шпиль; передня частина підкови», у діалекті – «гострий шип підкови; гостре закінчення предметів; шпиль»), *што́ля* (*Stollen*, у діалекті – «цвях, шип на підкові») та ін.; у слюсарстві: *ма́йзель* (*meißel*, у діалекті – «зубило, долото»), *му́терга́мер* (*Mutterhammer* «молот, яким ковалі пробивають дірки у гайках», у діалекті – «прилад, яким вибивають дірки у гайках»), *опце́онгі* (*Hebzange*, у діалекті – «обце́ньки»), *ру́рки* (*Rohr* «труба», у діалекті – «щипці, кліщі, якими тримають зубило»), *шрі́ба* (*schrübe* «гвинт», у діалекті – «гайка; гвинт, шуруп»), *шрубста́к* (*Schraubstock* «лещата», у діалекті – «слюсарний прилад, яким затискають деталь для її обробки, лещата»)

[9, с. 389]; у бондарстві: *ста́нва* (*ста́новця*) (*stanne, stande* «бочка», у діалекті – «бочка для капусти»), *ша́фля* (*schaffel* «міра збіжжя» чи *schaf* «цебро», у діалекті – «дерев'яне цебро з накривкою для яєць») [9, с. 392].

Окрему групу становлять лексеми, пов'язані із сільським господарством: *валашо́йник* (*Wallach*, у діалекті – «кастрований кінь, мерин»), *ма́рга*, *ме́рха* (*marc(h), merhe*, у діалекті – «велика розата худоба», «шкапа; падло»), *тиро́ля* (похідне утворення від назви австрійської провінції *Tirol*, у діалекті – «корова яскраво рудої масті»), *шімель* (*Schimmel* «білий (сивий) кінь», у діалекті – «кличка коня»).

Велику підгрупу, як стверджують В. Лопушанський і Т. Пиц, у бойківському говорі становлять старі назви австрійських і німецьких грошових одиниць [8, с. 389]: *га́ляр* (*haller, heller* «дрібна монета з міді або срібла», у діалекті – «грошова одиниця, монета»), *гра́йцар* (*Kreuzer* «крейцер» (срібна монета XIII–XIX ст., поширена у Південній Німеччині, Австрії та Швейцарії, у діалекті – «австрійська розмінна монета, крейцер»), *та́ляр* (*Taler* «срібна монета», у діалекті – «долар»), *рі́нський* (монета, чеканена над Рейном, у діалекті – «австрійська грошова одиниця вартістю 2 корони»), *шелюг* (*schillinc*, у діалекті – «дрібна монета»).

Лексемами, запозиченими з німецької мови, у бойківському говорі широко номіновані одяг, взуття, аксесуари, а також речі домашнього вжитку: *а́нцук* (*Anzug* «чоловічий костюм», у діалекті – так само), *кацаба́йка* (*Kutzboi* «груба тканина й одяг із неї», у діалекті – «полотняна кофта»), *криса́ня* (*Kreis* «коло, круг; округ, повіт», у діалекті – «солом'яний капелюх ручної роботи; чорний суконний капелюх»), *фа́ртух* (*vortuch* «фартух», у діалекті – «будь-яка спідниця; спідниця з білого домотканого полотна, яку одягали під запаску; весільна спідниця з білого полотна»), *шаль* (*Schal*, у діалекті – «шарф, шаль»), *шо́рц* (*schurz* «фартух», у діалекті – «вид спідниці»), *шпе́нцер* (*Spenzer* «коротка, вузька куртка», у діалекті – «куртка»), *блішка* (*blech*, у діалекті – «металева форма, у якій печуть булки»), *бляха́р* (*blech* «бляха, плита», у діалекті – «бляшаний посуд; полиця у плузі»), *ру́шта* (*Rost*, у діалекті – «решітка (під кухонною плитою)»), *фля́ца* (*vlasche, vlesche*, у діалекті – «пляшка»), *шу́бер* (*Schuber* «блокуючий пристрій, механізм; заслінка, засувка», у діалекті – «металева засувка, щоб перекривати димохід») та ін.

Мовні дефініції на позначення рис характеру, психологічних і поведінкових якостей людини

у бойківському говорі також часто мали німецьке походження, наприклад: *гу́нцовост* (*Hundsfott*, у діалекті – «негідник, мерзотник, пройдисвіт»), *фрає́рочка* (*Freier* «наречений», у діалекті – «дівчина»), *фр́ойд(р)а* (*Freudentmädchen*, у діалекті – «повія»), *ша́льма* (*Schelm*, у діалекті – «бестія»), *шва́гер* (*Schwager*, у діалекті – «чоловік сестри») та ін.

Також у бойківському діалекті В. Лопушанський і Т. Пиц виділяють низку германізмів, які характеризують відносини між людьми, їхній побут, проведення вільного часу та домашню роботу: *ва́ровати* (*wahren* «зберігати, берегти, охороняти», у діалекті – «стерегти, пильнувати, оберігати»), *ві́нчова́ти* (*wünschen*, у діалекті – «вітати, бажати, складати побажання на свята»), *люга́ти* (*liügen* «брехати» або *liügen* «дивитися», у діалекті – «говорити правду в очі; ганьбити»), *ра́йзува́ти* (*reisen*, у діалекті – «подорожувати»), *шпа́нува́ти* (*spannen* «натягувати; напружувати; підстерігати, чекати з нетерпінням», у діалекті – «натягувати; стежити»), *шпа́рува́ти* (*sparen*, у діалекті – «заощаджувати, економити») та ін.

В. Лопушанський і Т. Пиц не включили до попередніх груп фахової лексики прикметники та прислівники, наявні у бойківському говорі, які характеризують внутрішні якості людини: *ва́рт* (*wert* «вартий чогось», у діалекті – так само), *ри́те́рний* (*Ritter* «лицар», у діалекті – «справедливий»), *лю́зом* (*lós* «незакріплений, слабкий; вільний», у діалекті – «вільно, легко»), *фу́рт* (*fort und fort* «безперервно», у діалекті – «постійно, увесь час, раз у раз»).

Крім того, дослідники окремо виділяють групу лексем на позначення суспільних і політичних понять: *басару́нок* (баз «краще», *bezzergunge* «поліпшення», у діалекті – «винагорода за кривду, грошова компенсація за побої»), *бо́рк* (*Borg* «позика, борг», у діалекті так само), *стра́ф* (*Strafe*, у діалекті – «штраф»), *у́рльо́п* (*Urlaub*, у діалекті – «відпустка»), *фа́нва* (*Fahne*, у діалекті – «прапор»), *шо́втис* (*Schuldheiß* «голова общини», у діалекті – «сільський староста, солтис»), *штре́ка* (*Strecke*) (*штре́ка*) (у діалекті – «залізнична колія») та ін.

На думку М. Лесіва, німецькі запозичення у **лемківському діалекті** могли з'являтися у період, коли північна Лемківщина разом із Галичиною належали тривалий час до Австро-Угорської Імперії, а також через польську та словацьку мови [7, с. 27].

Серед прикладів німецьких лексичних запозичень у лемківському діалекті дослідник виді-

ляє такі: *друшляк* (Durchschlag, запозичене через польську мову); *ляйбик* (Leibchen, у діалекті – «короткий верхній одяг»); *шпик* (Speck, у діалекті – «середина дерева»); *шпихлір* (Speicher, у діалекті – «комора»); *шпількі* (Spiel, у діалекті – «голки, колючки хвойних дерев»); *шинкар* (Schenk, у діалекті – «корчмар»).

Г. Кузь в аспекті вивчення німецьких запозичень у *покутсько-буковинському діалекті* виділяє 33 лексеми, запозичені безпосередньо з німецької мови або за посередництвом чеської та польської [6, с. 7].

Наприклад, Г. Кузь визначає частотність використання у буковинських сталих виразах прикметника *файний*, що означає «гарний; добрий; якісний». Це запозичення із польської мови *fajny* «хороший, гарний», що походить від німецького слова *fein* «тонкий, дрібний, ніжний». Дієслово *трафити* (від нім. *treffen* «влучати») Г. Кузь відносить до пласту давніх германізмів, а фразеологізм *шляк трафив позначає кількома значеннями* – «загинути, пропасти»; «турбуватися, нервуватися, страждати»; «стався інсульт»; «прокльон». Слово *шляк*, як стверджує дослідниця, прийшло у буковинський діалект від польського *szlag*, проте є запозиченням із німецької мови *Schlag* «удар; параліч».

Також Г. Кузь стверджує, що через посередництво польської, частково чеської у південно-західні говірки потрапила низка лексем-германізмів: *трис* (Grieß «манна крупа; грубий пісок; гравій», у діалекті – «грубо змелений овес з ячменем, висівки»); *дріт* (*дроте*) (Draht «дріт», у діалекті – «сплетений удвоє мідний дріт, вживаний для гуцульських виробів»); *дратва* – діалектне слово, що означає – «міцна просмолена або навощена нитка, якою шиють взуття, шкіряні вироби», також походить від німецького *Draht*; *зигарок* (Seiger «висок (прилад); годинник), у діалекті – годинник»; *кавалер* (Kavalier «вершник», у діалекті – «супутник жінки в товаристві; парубок; холостяк»); *кант* (Kante «край, ребро», у діалекті – «облямівка, край, ребро»); *катран* (Kattun «ситець», у діалекті – «підтичка з тисненими квітами, жіночий фартух, ганчірка»); *льоc* (Los «доля, призначення», у діалекті – «жереб, доля, удача»); *маглівниця* (Mange(l) «качалка для прасування білизни», у діалекті – «рубель; пральна дошка; велика палиця»); *мандабурка* (від назв

німецьких міст Brandenburg або Magdeburg, у діалекті – «картопля»); *пляцок* (Platz «тонке тістечко, печиво; пиріг», у діалекті – «низької якості корж, перепічка»); *фіра* (Fuhre «віз, підвода», у діалекті – так само); *дишель* (dīhsel «дишло», у діалекті – «дишло у рала»); *фіранка* (Vorhang «завіса на вікні», через польське *Firanka*, у діалекті – «занавіска на вікні»); *цвук* (Zweck «ціль», *Zwecke* «цвях», у діалекті – «цвях»); *шанець* (Schanze «окоп, шанець, укріплення», у діалекті – «земляне укріплення у вигляді рову з насипом»); *шток* (Stock «палиця»; польське слово *sztok* «колода, на яку спирається ковадло», у діалекті – «металевий циліндричний стрижень морського якоря»); *шуфля* (Schaufel «совкова лопата», у діалекті – «лопата»).

Висновки. Внаслідок нашого дослідження ми можемо зробити висновки, що діалектизми німецького походження запозичувалися під впливом взаємодії українців західного регіону з австрійськими та німецькими колонізаторами передусім у сферах промисловості та деревообробки, а також культури та домашнього вжитку. Найбільш поширеними для згаданих діалектів є прямі запозичення з німецької мови, рідше трапляються запозичення через польську та чеську мови.

Таким чином, кількісні показники проаналізованих німецьких запозичень у трьох південно-українських діалектах дають підстави стверджувати, що історичний фактор, пов'язаний із іноземною колонізацією західноукраїнських земель, є визначальним у формуванні лексичного різноманіття цих діалектів.

Зокрема, найбільш кількісно урізноманітненим за допомогою німецьких лексичних запозичень є бойківський діалект, оскільки на території його поширення відбувалася безпосередня взаємодія з німецькою мовою. Натомість на території поширення покутсько-буковинського діалекту значний вплив мала румунська мова, а на території лемківського – польська.

Перспективним видається подальше дослідження кількісних і семантичних показників німецьких лексичних запозичень в інших західноукраїнських діалектах, особливо у гуцульському, закарпатському наддністрянському та волинському, де вплив німецької мови також був значним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Яким З.М. Німецько-українські лінгво-культурні взаємини XVI–XIX ст. та історичні передумови їхнього виникнення. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. 2012. Вип. 23. С. 215–217.
2. Аркушин Г. Словник західнополіських говірок : у 2 т. Луцьк : Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2000. Т. 1. 2000. XXIV. 353 с.

3. Гуцульські говірки : короткий словник / уклад. : Г. Гузар, Я. Закревська, У. Едлінська, В. Зеленчук, Н. Хобзей. Львів, 1997. 232 с.
4. Дехтярьова О.В. Лексичні запозичення в компонентному складі діалектних фразеологізмів (на матеріалі художніх творів західноукраїнських письменників кінця XIX – початку XX століття). *Філологічні студії. Структура і семантика мовних одиниць*. 2013. Вип. 9 (2). С. 23–29.
5. Дмитренко О., Полуніна Ю. Німецькі лексичні запозичення в українському розмовному дискурсі. *Імідж сучасного педагога*. 2019. № 2 (191). С. 63–67.
6. Кузь Г.Т. Лексичні запозичення в діалектній фразеології говірок Чернівецької області: Діахронічний аспект. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*. 2019. № 54. URL: <https://ispan.waw.pl/journals/index.php/sfps/article/view/sfps.1774> (дата звернення: 06.05.2021)
7. Лесів М. Основні характерні особливості системи лемківських говірок. *Studia Methodologica*. 2009. Вип. 27. С. 15–29.
8. Лопушанський В.М., Пиц Т.Б. Німецькомовні лексичні запозичення у південно-західних говорах України : навчальний посібник. Дрогобич : Посвіт, 2011. 122 с.
9. Лопушанський В.М., Пиц Т.Б. Німецькі лексичні запозичення у бойківському говорі: кількісний, тематичний і соціолінгвістичний аспект. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 46 (2). С. 385–399.
10. Нечаєва Н. Запозичення з німецької мови в буковинських говірках. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: Серія «Філологічні науки: Мовознавство»*. 2014. № 2. С. 98–102.
11. Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок : у 2 ч. ; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1984. Ч. 1. 494 с.
12. Пиц Т.Б. Посередництво німецької мови у запозиченні іншомовних лексем південно-західними говорами української мови. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2011. № 9. С. 374–379.
13. Пиц Т. До історії дослідження німецьких запозичених слів в українській мові. *Українська мова*. 2013. № 2. С. 84–98.
14. Пиц Т. Дослідження німецьких лексичних запозичень в українській мові у німецькомовних країнах. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2012. С. 274–280.
15. Підкуймуха Л.М. Лексичні запозичення в батярському жаргоні міжвоєнного Львова. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур*. 2013. Вип. 22. С. 139–149.